

♦ ST. OLAV ♦

Nr. 1

Oslo, den 6. januar 1938.

50. årg.

Redaktør: M g r. I r g e n s. Medarbeidere: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskelund

„St. Olav“ utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontor eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tilleg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. ihende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften.

„St. Olav“'s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743 Redaktøren privat 14161 Redaksjonssekretæren fru Vanberg privat 30487 — „St. Olav“'s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 1, åpent torsdage fra 10—2 og 4—7. Lørdager fra 10—1. De øvrige dage fra kl. 10—4 Utbetalinger kun tirsdag kl. 3—4.

INNHold: Det nye år. — Tre konger foran en krybbe. — Kapitalismens forbandelse. — Blomster med for korte stilker. — Bibelen i alle katolske hjem. — Kampen om Afrika. — Innbydelse til studiekrets for ungdom i Oslo. — † Høffjegermester Garth-Grüner — † Søster M. Amasia. — Blomsten av Adams ætt. — Bokanmeldelser.

Det nye år.

Der stiger frem et ukjent land
Som fugl på vingelag
det løfter sig mot himlens rand
med tåkeslør om fjell og strand
på årets første dag.

Ja, kunde jeg med freidig tro
og tillit steone frem
la troens liv få vekst og gro
og slå all tvil og angst til ro
som barn på veien hjem.

Mens skuten duver på sin gang
og landet rykker nær,
jeg hører brenningenes sang
som fjerne kirkeklokkers klang
fra barndomsminners hær.

Men ak, jeg vet, de år som gikk
har stillet samme krav,
og mangen kapital jeg fikk
i nådens dyre øieblikk
som ingen renter gav.

Så ofte årets første dag
jeg møtte på min vei,
et nådens år i livets jag
med nye chanser slag i slag - -
hvad har de nyttet mig?

Så stig da frem, du nye år
med glede, sorg og saun.
Jeg ber kun at den vei jeg går
på ny av Gud sin vigsel får
i Jesu Kristi navn.

R. Kjelstrup

Tre konger foran en krybbe.

Tre vise menn fra Østerland, tre hellige konger, står ledet av sin stjerne foran et lite barn i en krybbe. De har i hele sitt liv vært søkende og grublende sjeler, og nu er det store strålende lys gått op for dem: sannheten er kommet til jorden, har antatt kjøtt og blod for å frelse menneskeheten fra løgnens besnærende gjøglespill og gi den mulighet for å finne veien tilbake til livet i og med Gud. Så sterkt, så strålende går dette lys op for dem at de må følge det hvorhen det vil føre dem — og så tiltrer de den første av de mange og lange vandringer, søkende og grublende mennesker senere har foretatt gjennom alle tider for å finne frem til den åpenbarte sannhet, til Kristus, til den av Frelseren selv innstiftede Kirke. Og som alle ærlige søkende sjeler finner også de tre konger frem selv om de forviller sig bort fra den direkte vei og først kommer innom kong Herodes' bopell og derved sig selv ubevisst bringer selve deres lengsels mål i fare. De finner dog veien, den rette vei igjen, og tre konger kneler for «barnet og dets mor» som skrevet står — i riktig erkjennelse av den store ære Gud Herren har vist den kvinne, som nu fremover skal vokte og skjærme det lille barn til det selv blir stort og sterkt. Men de nøies ikke med å tilbe i ord alene — de uttrykker også i handling sin takknemlige glede over å ha fått oppleve lyset for hele hedningeverden: de bringer barnet ofre, de første av den lange rekke ofre menneskehjarter senere har bragt den samme Kristus ut fra den samme innstilling.

De ofrer sitt gull.

Som senere menneske etter menneske har gjort det: direkte ved å skjenke alt de eide til Kristus og hans Kirke, til de fattige, syke, til pleie av barn og gamle, mens de selv i fattigdom og arbeid førte en tilværelse uten ytre fornøielser eller nytelser, men fylt med indre rikdom og kraft — indirekte ved å forbli den foraktede, den fattige, den hånede og forfulgte Frelser tro selv om det kostet dem alle livets materielle fordeler.

De ofrer røkelse.

Som senere nidkjære, brennende og gudfryktige sjeler har gjort det når de formet sitt liv som en stedsevarende gudstjeneste, hvor hver eneste tanke, hvert ord og hver handling blev stillet inn under Guds ledelse. I snart to tusen år har klostrene og misjonsstasjonene rummet slike sjeler, som dannet sitt liv til et røkelseskarr, Gud alene til ære.

De ofrer myrra.

Den bitre myrra, symbolet på lidelse omdannet til offer. De tre vise menn visste om lidelsens verdi som offergjenstand — de blev de første av de mange som ofret og som den dag i dag ofrer sine sorger, sine lidelser, sin sykdom, sine arbeidsvanskeligheter og sine familiebekymringer til Frelseren

og derved får andel i hans kors og blir hans medhjelpere.

Tre konger foran barnet i krybben, søkende, finnende, tilbedende og ofrende, mens Guds utvalgte folk ikke har plass i sine herberger for det. Det er et alvorlig bilde som med dette stilles alle kristne for øie. Har kan hende heller ikke vi gitt Frelseren den plass i vårt hjerte og i vårt liv som tilkommer ham i kraft av det at vi tør betegne oss som kristne — ja, som katolske kristne? Er vi med i de tre kongers følge eller blir vi hos kong Herodes: i våre sansers vold, i den egoistiske materialismes, i ukjærlighetens og dømmesykens atmosfære?

Foran krybben i våre kirker kan vi hente svaret — i skriftestolen og ved kommuniensbenken få selverkjennelsens og nådens lys og kraft over veien frem til den. Som det uttrykkes i dagens epistel:

«Da skal du se det og ha overflod — ditt hjerte skal undres og svulme når havets mangfoldighet strømmer til dig og folkenes styrke kommer til dig».

Kapitalismens forbandelse.

Den katolske Kirke har alltid bekjempet kapitalismen, og en av grunnene til dette er bl. a. den såkalte «kapitalflukt» som er et særlig karakreistisk utslag av den samfunnsnedbrytende og ansvarsløse mentalitet, en uforholdsmessig fordeling av livets materielle goder frembringer. Kapitalismens spesielle kjennetegn er jo at den har «mobilitet» de verdier, som tidligere var knyttet til så konkrete, håndgripelige formuesobjekter som jordbruk og grunneiendommer, og i aksjer og obligasjoner: andelsbeviser og gjeldsbrev funnet det middel som tillater den å handle med «abstrakte» verdier, løsrevet fra sin gjenstand. Til å begynne med var de virkelig samfunnsinteresserte ikke klar over rekkevidden av denne ompostering — tilsynelatende har den mange fordeler, idet jo således aksjene muliggjør at et større eller mindre antall kapitalister kan slå sig sammen med felles andeler i et og samme foretagende, hvorved det kan reises summer som ellers ikke står til noe enkelt menneskes disposisjon, og der kan gjennomføres planer som man ellers ikke vilde kunde realisere og som man før i tiden ikke kunde drømme om. Industriens og teknikkens uhyre utvikling og innsats i verdensøkonomien vilde ikke ha vært tenkelig uten denne «kapitalmobilisering» — og i og for sig behøvet den ikke å ha fått så skadelige følger som den har, om

ikke den var blitt et redskap i hendene på den uhemmede egoisme og hensynsløse jagen etter personlig vinning, som kjennetegner den liberale kapitalisme, og derved er blitt årsak til store og uberegnelige ulykker. Den har nemlig ikke respektert hvert enkelt individs legitime rett til å få sine behov dekket på menneskeverdige måte, men fornekter det harmoniske samarbeid mellom de forskjellige erhvervsgrener med henblikk på en sund samfundsøkonomi til felles beste, og den har ved hjelp av aksjer og obligasjoner overkapitalisert og overindustrialisert de civiliserte land på en usund måte, som den dag i dag merkes som en kreftskade alle vegner hvor man ikke har stanset denne utvikling ved i tide å gripe inn for å søke å få regulert de samfunnsnedbrytende følger.

En annen skadelig virkning av kapitalmobiliseringen når den står i egoismens tegn har vi i den meget aktuelle «kapitalflukt», hvorved kapitalen unddras nasjonaløkonomien. Hadde denne enda funnet sted ut fra menneskekjærlige motiver, for å hjelpe og støtte fattige og nødstedte land, kunde den dog til en viss grad forsvares — men nu skjer den kun ut fra kapitalistenes ønske om å få størst mulig utbytte av sine penger, hvorfor de anbringer disse i utenlandske foretagender. Kapitalene blir internasjonalsert — frigjort fra alle bånd og gjort bevegelige. I denne forbindelse har jødene spilt en betydningsfull rolle, hvilket den kjente sosialøkonom Werner Sombart gjør oppmerksom på. Den ubundne handel med abstrakte verdier ligger jo helt på linje med jødernes mentalitet og historiske stilling under «adspredelsen», de i århundrer har levet i, idet de finnes i alle land uten å ha slått fast rot noe sted. Derved blev de uundværlige tjenerne for den internasjonale kapitalflukt da kapitalismen hadde satt denne giftige blomst.

Og følgene viser sig nu. Det enkelte lands økonomiske forhold kan i løpet av et øieblikk bringes til katastrofens rand. Trues det av krigsfare, rammes det av en eller annen politisk krise, utsteder dets regjering lover som til en viss grad tar sikte på å legge en altfor hensynsløs kapitalisme hindringer i veien — straks «flykter» de i landet anbragte pengemidler til et annet og tilsynelatende tryggere land hvorved den økonomiske ballance kan bli fullstendig og nesten uoprettelig, i allfall for en lang tid fremover forstyrret. Kapitalen er blitt som en ny Ahasverus, som vandrer snart her, snart der — i stadig uro og bevegelse.

*

I hvilken utstrekning denne kapitalflukt nu foregår ser man best av noen tall som nylig blev offentliggjort i verdenspressen. «Banque de France»s gullbeholdning var i april 1935 over 82 milliarder francs — men i mai 1936 hadde kapitalflukten senket dette tall til 60 milliarder og i oktober 1937 var den nede i 37 milliarder — altså et tap for dette centralinstitutt på over 45 milliarder i løpet av ca. 2½ år! Nu kan man vel anta at en del av dette kjempebeløp er blitt «tesaurisert» i landet: opbeva-

res i franske borgerlige hjem i kommodeskuffer o.l. — men det er sikkert at størsteparten er gått på reise til fremmede länd, mens bare ca. 25 pct. er gått til å utjevne handelsballancen med.

Men hvor flykter nu kapitalen hen?

Det foretrukne sted er stadig, og har vært det lenge, U. S. A. Siden 1935 har man der borte ført statistikk over «fluktkapitalen» og denne viser at fra 1935 til nu er det — pr. saldo! — blitt tilført landet 3,55 milliarder dollars, altså 87 millioner pund i fremmed kapital! Derav faller 944,40 millioner dollars alene på første halvår av 1937, så tallene viser en stadig stigning. Av den i nevnte halvår tilførte kapital kommer 771,62 millioner dollars fra Europa, 179,79 millioner fra Syd-Amerika og 10,39 millioner fra det fjerne Østen — kun Kanada har i løpet av dette tidsrum trukket 19,15 millioner av sitt tilgodehavende hjem til sitt eget land. Påfallende er det at det lille Sveits har sendt i samme halvår ikke mindre enn 282,74 millioner til U. S. A., mens det store England kun kan opvise 242 millioner — og dog spores det i de sveitsiske finanser ingen antydning av de uundgåelige følger en så uhyre kapitaltapning må ha. Tvertom er gullbeholdningen i landets nasjonalbank steget betraktelig innenfor samme tidsrum. Det gis kun en forklaring på dette fenomen: de forsiktige franske kapitalister har benyttet sig av sveitsiske medlemmer for å få sine penger anbragt i U. S. A., ikke minst fordi det kunde jo være at U. S. A. vilde beslaglegge enkelte av de franske tilgodehavender som dekning for den ennå ikke betalte franske krigsgjeld! Dog er det fremdeles mer engelsk enn fransk kapital anbragt i U. S. A., da de franske kapitalister med forkjærlighet arbeider i London City.

*

Men som all utvikling, der settes på spissen og overdrives, begynner nu så smått kapitalflukten og kapitalmobiliseringen å slå over i sin motsetning — men riktignok på en like så skadelig måte for samfundsøkonomien i det store og hele tatt. Kapitalbesidderne går i sin ansvarsløse egoisme mer og mer over til å anbringe sine formuer i gullstykker og opbevare dem slik, idet de gir avkall på gevinst — altså «tesaurerer» dem, hvorved de undras den almindelige omsetning: verdiene bindes atter til konkrete gjenstander, men nu til helt uproductive. Man så denne foreteelse i skarp belysning under den siste «Goldboom» i London: i løpet av et par tre dager skiftet over 5 millioner pund gull Eiermenn, idet de blev overtatt av franske og andre gullhamstrere. Antagelig vil dette gull atter komme til syne når den nuværende kritiske verdenssituasjon er blitt noe avklaret og man kan regne med en roligere økonomisk utvikling. Imidlertid er det ikke alene forståelig, men også anerkjennelsesverdig at enkelte stater i en riktig erkjennelse av det betydningsfulle i en nasjonaløkonomisk saneringsprocess nu tar forskjellige forholdsregler med henblikk på å binde den hjemlige kapital til landets egen økonomi på en sterk, ja uløselig måte. Ti den uinn-

skrenkede frie bevegelse av kapitalen over alle grenser skader det felles beste på en meget farlig måte, idet den likesom årelater landets virkekraft og gjør det svakere — og det nettop i krisetider, da alle bør stå samlet i et fellesskap av egne krefter, ideelle som materielle. Kapitalen bør atter slå

røtter i det nasjonale element.

Men først og fremst må dens innehavere fylles med den ansvarsbevissthet, hvortil de store sociale rundskrivelser har utstukket retningslinjene!

BLOMSTER MED FOR KORTE STILKER ELLER HARRY FETTS BOK: *Vår Frue Jomfru Marie.*

Nedenstående artikkel som stod i «Aftenposten» (22/12) gjengis her på opfordring:

Da riksantikvaren satte sig for å skrive om *Vår Frue* var det sikkert hans mening å lage en dypt menneskelig og charmerende bok. Og slik som den foreligger er den et typisk produkt av hans omfattende lesning og vidstrakte studiereiser og enda mer av hans muntre og livsglade humanisme. Humanisten Harry Fett vil levendegjøre det gamle ord om at intet menneskelig må være ham fremmed. Og med denne bok tilstreber han å bibringe andre i det minste litt av denne store, rummelige forståelse på et for mange litt vanskelig og fremmedartet felt, den katolske kirkes Maria-kultus. Så vidtfavnende og bredsporet er hans humanisme at selv det fremmede for ham blir velkjent og hjemlig. Han finner en eller annen synsvinkel, hvorfra han betrakter livet og dets mangfoldige foreteelser, og så projeksjoner han sine synsmåter ut på det område han vil utforske. Og uavlatelig oplever han det man kunde kalle gjensynets gleder. Det han har gått og tenkt i sitt stille sinn, det viser sig for ham som virkelighet. Og så bygger han op sitt elegante, ofte blendende, men kan hende litt spinkle byggverk som det tydeligvis har gledet ham å vie sine krefter og sin tid, og som han går ut fra også skal skaffe leserne litt øket livsglede tillikemed den voksende forståelse.

I boken om *Vår Frue* lar han det moderne menneske fødes i Provence, d.v.s. han sier riktignok at dette er et postulat. Men det er nu allikevel i denne skjønne og fruktbare egn av la douce France at Europa er blitt sig bevisst hvad ikjærlighet er. «Europa blev simpelthen forelsket». Det var nemlig her trubadurene skapte uttrykk for de nye følelser som siden gjenspejlettes på det religiøse livs område. I dette fagre Syd-Frankrike, hvor trubadurene sang kvinnens og kjærlighetens pris, og Madonna omkring år 1150 skapte en ny europeisk religion, hersket ikke de franske konger, men de tysk-romerske keisere, opplyser riksantikvaren. Og han tilføier: «Fredrik Barbarossa blev kronet i Aix». Men han gir dessverre ikke ytterligere opplysninger om denne kroning — blev han der kronet som tysk-romersk keiser eller kanskje som fyrste i kjærlighetens kongerike — som gudinnen Madonnas sønn? Historien forteller jo ellers at Fredrik I blev salvet og kronet i Aachen 9. mars 1152 av erkebiskop Arnold av Köln, og at han 15. april 1155 mottok den lombardiske jernkrone i Pavia samt at han blev kronet til keiser i Rom 18. juni 1155 av pave Hadrian IV, som vi kjenner fra Norges historie som kardinal Nikolas Breakspeare. Men på fransk kalles Aachen Aix-la-

Chapelle, så her foreligger muligvis en ubetydelig forveksling mellom den gamle by, hvor de tyske konger blev kronet gjennom flere hundre år og Aix-en-Provence i det solrike sagnomsuste Syd-Frankrike.

Imidlertid lovpriser Harry Fett trubadurene for deres fortjenstfulle innsats for å lære menneskene elskovens og kjærlighetens kunst, mens kinken mente «forelskelse og ekteskapet var misbruk av sakramentet, dødssynd, som førte til helvede». For fullstendighets skyld kunde riksantikvaren gjerne ha tilføid at trubadurene på dette punkt nok må ha misforstått kirken ganske grundig. Den tok jo avstand fra manikæerne i det 4. århundre og fra katharerne i middelalderen nettop fordi disse bl.a. forkastet ekteskapet og fordømte dets rette bruk!

Når Harry Fett så avgjort gir trubadurene og deres sans for kvinnen og kjærlighetslivet æren for å ha overvunnet kristendommens gamle orientalske kvinnefiendtlighet og derigjennem å ha skapt en kjærlighetens gudinne i jomfru Maria, så er dette en opdagelse som må karakteriseres som epokegjørende. Man kunde imidlertid ønske litt utførligere dokumentasjon angående dette punkt, da man jo før har ment at det var fra klostrene — Benediktinerordenen, Cistercienserne og de nye tiggerordener — at den bevegelse er utgått som med forkjærlighet dvelte ved de menneskelige sider ved Herrens jordiske liv, og følgelig også rettet blikket hyppigere og inderligere mot den kvinne som ifølge Evangeliet fødte ham til denne verden i Betlehem. (Jfr. E. Mæle: *L'art religieux à la fin du moyen âge*, som dokumenterer at de tallrike hymner til jomfru Maria fra denne tid for det meste er skrevet av munk). Men Harry Fett har vel villet spare sine lesere for så tung kost nu i juletiden, da så meget annet skal fordøies, og han nærer sig med å peke ut de store linjer for oss.

Og man rives med under denne interessante, ofte helt forbløffende lesning. Av og til forekommer et uttrykk som får en til å stusse litt, som når det for eks. heter om kirkefaderen Ireneus at han «holder på det oprinnelige gudsfellesskapets diktatur» eller om Marias kamp med djevelen som får «en næsten sportslig karakter». Næsten hjelper jo en del, men allikevel. Videre leser man i den detaljerte vurdering av de forskjellige Maria-billeder og -skulpturer i Norge at Maria fremtreder snart som «budele» snart som «stabburskone» eller også som «prototypen til den revolusjonære tante», inntil det endelig spørres «om ikke Madonna egentlig er en fransk gudinne, den franske kvinnesaks-kvinne?» Uvilkårlig tenker man på et ord av Hambrø i «Moderne Mentalitet»: «Omtrentligheten i ut-

trykksmåte og stil avfører omtrentlighet i omgang med kjensgjerninger og omtrentlighet i tankegang». Det er kan hende litt drøit i denne forbindelse, men se det er en av disse uforklarlige idéassosiasjoner som lett danner sig, mens man leser Harry Fetts inciterende skrifter.

I det store hele har riksantikvaren hentet stoffet til sin Madonna-fremstilling fra de frodige middelalderske legender, og han gjør uttrykkelig oppmerksom på at «selve legenden aldri nådde op til stor kirkelig litteratur». Det kan vel skyldes disse kilder at han er så helt i villrede med hensyn til læren om Marias uplettede undfangelse, en lære som ganske riktig blev disputert i middelalderen. Men når det heter «at hun ikke vilde være født med nogen mannlig mellemkomst», så blir det litt vanskelig å harmonisere dette med det enkle faktum at siden denne lære om at Maria som den første av Kristi forløste blev undfanget uten arvesynd — mens det ellers er ved den kristne dåp at man renses for den — blev proklamert som kirkelære, feirer man fremdeles hvert år 16. august minnedagen for Marias far Joachim! Men dette er jo bare en liten innvending som neppe mange vil hefte sig ved.

Med sin betydelige evne til å trekke op de store linjer fremholder Harry Fett overbevisende klart kontinuiteten mellom middelalder og renessanse. Selv om andre, Jens Thiis f.eks., også har påpekt hvor urimelig det er å tale om den mørke middelalder, når man tenker på dens store kunstverker, så er denne misopfatning en av de seiglivede fordommer som det er vanskelig å få bukt med. Man må derfor være riksantikvaren takknemlig fordi han med sin store sakkunnskap nok en gang forklarer hvorledes middelalderen forbereder den nyere tid.

Boken har dertil et rikkholdig, ja likefrem praktfullt billedmateriale av Mariaskulptur, ikke minst fra Norges middelalder. Man forbauses dog over blandt det skjønnsomme utvalg av utenlandske Mariafremstillinger å finne Simone Martinis bekjente billede av den hellige Clara, Frans av Assisis store samtidige, som vekker alle kunstskeres beundring når de besøker S. Francescos kryptkirke i Assisi, opført i riksantikvarens bok som en Madonna!

I vurderingen av vårt hjemlige materiale fremsetter forfatteren som allerede antydte, originale, næsten muntre tydingner. Med seerens blikk har han betraktet disse gamle kunstverk og søkt å sette sig inn hvad de stod for i folkets bevissthet i middelalderen. Det er i denne forbindelse han foran Madonnaen fra Veldre helt spontant tenker på bygdens budeier og i en statue fra Ranæs gjenfinder den trønderske bondekone, stabburskone og i Vestlandsmadonnaen fra Kyrkjebø ser det daglige slits Madonna som ikke hører storgården til. Det er dog det å bemerke at disse Maria-statuer er utstyrt med dronningkrone for å markere at den velsignede blandt kvinnene nu er himmelens dronning, slik som våre landsmenn trodde det i middelalderen.

I det avsluttende kapitel «I Vår Frue Have» forteller Harry Fett at det var under et sykeophold på Vår Frue hospital i Oslo at ideen til denne bok blev undfanget. Og han forklarer at meningen har været å få frem gode sider hos menneskene. På sykesengen fikk han besøk av en rekke av verdens store kvinner — d.v.s. han leste deres bøker. Og han fant at Camilla Collett og hennes svenske pendant Victoria Benedictson og mange andre, ikke minst vår avkristnede overklassekvinne, kunde trenge til et lite kursus i Madonna, selv om han resignert innrømmer at det er små

utsikter til nogen Madonnarenessanse i Norden.

Men boken er også ment som et beskjedent avdrag på den takknemlighetgjeld han helt opriktig føler overfor sine sykepleiersker, St. Josepssøstrene, Madonnas «små svigerinner» som han kaller dem. Han har åpenbart hos dem sett og hørt ting som har grepet ham nokså sterkt. En av dem viste ham en dag hospitalets kapell. «Hun boiet sig foran Madonnas alter i kort bønn», forteller han. Med all mulig respekt for søstrenes fromhet, så må det protesteres mot dette. I kapellet på Vår Frue hospital finnes intet Mariaalter, men bare et sakramentsalter og bak dette en fremstilling av Kristus på korset, omgitt av Maria og Johannes.

Forfatteren er klar over det i boken står mange ting som vilde hindre den i å få den katolske kirkes imprimatur, han tør derfor ikke tilegne den til disse kloke og gode søstre. «Men», sier han, «jeg håper boken vil bli mottaget med samme gode og overbærende smil som blev vist mig i Vår Frues hove, og som jeg nok tror Madonna skjenker disse mine forskjellige spekulasjoner og funderinger over sjelevets stilarter og nådens gudinne».

Man kan derfor tilsist spørre sig: vil søstrene ta imot den med et blidt smil? Kan hende; men man må ikke glemme at boken — om ikke annet så fordi den kommer fra selveste riksantikvaren — er egnet til å styrke den gjengse fordom hertilands at katolikkene betrakter Maria som en gudinne som de tilber! Dr. Harry Fett har villet forklare Maria-kultusen rent menneskelig ut fra trubadurennes innslag i middelalderens følelsesliv, mens andre gjør det med adskillig mindre talent ved å fable om hedensk påvirkning i en tidsalder hvor kirken anså det som en av sine fremste oppgaver å ta kampen op mot hedenskapet og verne troen mot all slags synkretisme på det religiøse område.

Kan hende de kloke og gode søstre allikevel tar imot boken med et smil og et takkens ord — omtrent som en mor der av sitt lille barn får overrakt blomster med for korte stilker. Og etterpå vil hun så forklare barnet at man må ta dypere ned, så stilkene blir lengere. Kanskje vil søstrene en gang få lov til å forklare riksantikvaren at han må bøie sig dypere ned, dersom han vil forstå Maria-kultusens sanne mening.

Henrik Irgens.

Godt nytt år
ønskes St. Olavs medarbeidere og lesere!

Bibelen i alle katolske hjem.

Katolske speiderpiker i Bergen kr. 10,—
Kristi Fredsverk, i alle medlemmers
navn, til bibelen i alle hjem, et av de
beste våpen Gud har gitt menneskene
til fremme for Kristi fred i det indre
og i det ytre hos individet, i familien,
i Kristi Kirke og i borgersamfundene kr. 100,—
Innkomet fra før « 1465.10

Ialt kr. 1565.10

KAMPEN OM AFRIKA.

— kristen, muhamedansk eller kommunistisk? —

— Fra tid til annen treffer man i verdenspressen nokså alarmerende rykter om de kommunistiske utsendingers arbeid i Afrika. Navnlig er faren truende i det britiske Sydafrika, hvor det lenge har vært et tallrikt sort proletariat som er ytterst villige til å låne opviglerne øre når disse kan forespeile dem en verden full av alle materialistiske gleder som skal kunne tildeles enhver med et minimum av arbeid. Og samtidig berettes om Islams stille men sterke fremstøt sydover. Av hele Afrikas befolkning er 34 % muhamedanere og denne prosent-sats er i stadig stigning. Den muhamedanske propaganda legger overalt de største hindringer iveien for det katolske misjonsarbeid og den er utmerket organisert, idet den har et urokkelig centrum i britisk Nigeria hvor halvdel av innbyggerne bekjenner sig til Muhammeds lære. Efterretningene fra disse steder høres derfor rett trøstesløse ut.

Men fra andre distrikter har til gjengjeld de katolske misjonsstasjoner godt nytt å melde — således fra belgisk Kongo, Kamerun, Uganda og særlig fra det belgiske mandatdistrikt Ruanda-Urundi. Misjonen der er ikke eldre enn fra år 1900 forteller Georges Vercruyse i «La Cité Chretienne». I det år kom de første misjonærer til det inntil da helt lukkede land og blev meget avvisende mottatt, på mange steder med åpenlyse fiendtligheter. Først ti år senere tillot kongen offisielt at misjonærene kunde arbeide der og det var usigelig hårde og tunge forhold som dette arbeid måtte skje under. Kun langsomt vokste tallet på de dømte — men med engang skjedde det som et omslag og nu er Ruanda-Urundi å anse som Afrikas katolske centrum. I løpet av de siste fire år har den katolske befolkning tredoblet sig. Av høvdingene er de ni tiendedele dømte eller katekumener.

Er dette nu en virkelig holdbar foreteelse eller er den kun av helt overfladisk art? Georges Vercruyse, som kjenner forholdene ut og inn svarer at den kristne bevegelse på stedet hviler på en absolutt realitet. De mange dåpshandlinger — i 1934 alene 90 000 — er resultatet av en lang forutgående prøvetid, hvor aspiranten undervises i den kristne læres grunnsannheter og de forpliktelser som de pålegger menneskene. Denne første undervisning varer gjerne i to år hvorpå det avlegges en eksamen, en slags modenhetsprøve. I de neste to år må aspiranten komme en eller to ganger ukentlig til misjonsstasjonen for å veiledes videre inn i det personlige arbeid for tilegne sig kristendommen også som livsanskuelse i det daglige virke, og først når man skjønner at dette er forstått i hele sin utstrekning blir aspiranten tilstedt adgang til dåpen. Som man vil se er der altså en viss garanti for at omvendelsene er alvårlige, bevisste og grunnfestede.

Så langt er arbeidet i Centralafrika skredet

frem at det er grunn til å håpe at et religionskart over disse distrikter snart vil se helt anderledes ut enn det gjør nu. Et stort fremstøt vil være gjort når kongen av Ruanda, Mutara IV, om kort tid mottar dåpen. Han har i flere år vært katekumen. Likeledes når man får flere innfødde prester til disposisjon — i øieblikket opholder der sig 175 seminarister ved stedets kollegium. Hvor alvorlig kongen tar sin kristendom sess besst av at han undertegner sig «Mutara IV, den katolske Kirkes katekumen, konge av Ruanda».

Men som sagt: kampen om Afrikas sjeler er hård og kristendommen trenger all den støtte den kan få.

Innbydelse til studiekrets for ungdom i Oslo.

I St. Olav nr. 50 for f. å. stod en artikkel «Katolsk opplysning» hvortil henvises. Da det vel er fare for at artiklen og dens innhold for manges vedkommende druknet i juletravelheten vil vi her ved få gjenta den samme innbydelse.

Katolsk Oplysningsbyrå innbyr unge og yngre, religiøst interesserte og våkne mennesker, såvel katolikker som anderledestroende til en studiekrets.

Programmet blir:

1. Studiekretsen begynner ca. 15. januar og vil ha møte en gang hver uke fra ca. kl. 20 til ca. kl. 22,15. Dag og nøyaktig tid vil bli fastsatt efter nærmere konferanse med deltagerne. Møtene holdes i lokalet, Akersvn. 5.
2. Studiekretsens tema er:
 - I. Katolsk tro. (Gud, mennesket, sjelens åndelige vesen og udødelighet, Kristus, Kirken, nåden og sakramentene). Ved pastor H. K. Bergwitz.
 - II. Katolsk etikk. (Moralske og sociale spørsmål). Ved pater D. Boers.
 - III. Katolsk fromhetsliv. (Bønner og dens nødvendighet, askese, gudstjenstlig liv, messen). Ved pater A. J. Lutz.
 - IV. Daglig liv som katolikk. Legmannens erfaringer. Ved kontorchef Andr. Hadland.
3. På hvert møte blir det to «forelesninger» a 50 min. Efter hver «forelesning» 10 min. til besvaring av spørsmål, samtale o.s.v. Mellom hver «forelesning» 10 min. pause. Det vil bli opsatt en «spørsmålskasse» hvor skriftlige spørsmål kan nedlegges for besvaring i neste møte.
4. Til å begynne med behandles i studiekretsen katolsk tro og katolsk etikk. Først noe senere vil de to andre emner bli tatt op til behandling.

5. Dette program er foreløbig opstilt og kan tillempes efter behov.
6. Innmeldelse kan skje til «Katolsk opplysningsbyrå (Akersvn. 5) eller til de respektive ungdomsforeningers formann og direktør.

Vi understreker at det for å delta i studiekretsen ikke er noen betingelse å være medlem av en ungdomsforening (eller av en katolsk menighet). Det er å ønske at alle som virkelig har interesse av å få en utvidet, teoretisk og praktisk kunnskap om katolsk religion og livssyn vil melde sig.

Oslo, St. Franz Xavers dag, 3. dec. 1937.

For Katolsk opplysningsbyrå
H. K. Bergwitz.



Hoffjegermester Garth-Grüner

En av Danmarks mest kjente katolikker døde 2. desember på St. Elisabethhospitalet i København efter over et års smertefullt sykeleie, nemlig hoffjegermester Gustav Garth-Grüner til «Lille-Svenstrup» ved Ringsted. Avdøde blev 69 år gammel. Siste gang han var her i Norge var i anledning av sin sønns, pavelig kammerherre, landsrettssakfører Garth-Grüners bryllup i St. Olavs kirke med daværende frk. Paus.

Hoffjegermesteren var en meget kjent personlighet i Midt-Sjælland. I henved 30 år var han eier av godset «Lille Svenstrup» i Benløse utenfor Ringsted, hvor han sammen med sin dyktige og elskverdige hustru, som tilhørte den gamle ansette Arntzenfamilie, utfoldet en storstilet gjestfrihet for egne og den store barneflokkens venner. Samtidig var han en meget anvendt mann når det gjaldt egnens tillitshverv, respektert og avholdt som få — ikke minst av de mange funksjonærer og underordnede som hører til under et stort dansk gods. Det vakte derfor almindelig opsikt da det ryktes at herren til Lille-Svenstrup og hele hans store familie var gått over til katolisismen. — Den som skriver dette husker hvordan det blev drøftet rundt om i omgangs- og bekjentskapskretsen på egnen og hvorledes man undret sig over det stadige syn av ekvipasjen fra Lille-Svenstrup, som uansett regn, kulde eller kraftig stormvær, som til tider kan rase over den relativt høit- og frittliggende Ringsted by, alltid hver søndag holdt utenfor den lille uanselige katolske kirke i St. Knudsgaten mens familien var til messe. Hoffjegermesteren var tillike medlem av kirkens forvaltningsråd og har på mange måter vist sin dype hjerteinteresse for kirken — ikke minst for de årlige valfarter til Knud Lavards kapellets ruiner i Haraldsted hvortil veien går over hans eiendom og som han forskjønnet med et stort veikrusifiks. I sine siste leveår avstod han «Lille-Svenstrup» til sin eldste sønn og tok selv opphold på «Pengeskitte-

gaarden», naboeiendommen som også tilhørte ham. Sin kjærlighet til Kirken bevarte han til det siste og hans dype fortrolighet med religiøse tanker gav ham en ro og en holdning overfor døden som var gripende. Han hadde den store glede — skriver «Nord. Ugebl.» — å se hustru, fire sønner og to døtre og sine svigerbarn samlet om dødsleiet og vite at her blev den livets byrde som han selv nu la fra sig, løftet av kraftige unge hender og ført videre i den samme tros ånd.

Begravelsen fant sted fra St. Ansgarskirken i København og hadde samlet ualmindelig stor både katolsk og ikke-katolsk deltagelse. Landadelen og de store godseiere fra Midt-Sjælland var tallrikt representert, likeså de mange institusjoner av hvis direksjoner avdøde hadde vært medlem. Rekviem-messen blev sunget av pater G. Scherz, og jordfestelsen fant sted på den skønne katolske Vestre Kirkegaard. Men minnet om en sterk og rikt begavet personlighet vil leve lenge. — R. I. P.



Søster M. Amasia.

St. Elisabethsøstrene i Hammerfest har lidt et tungt tap, idet de har mistet søster M. Amasia, som avgikk ved døden selve julaften. Hun var født den 9/2 1860 i Schlesien og kom til Hammerfest i 1894 for å bli der like til sin død. Hennes kjærlige offervilje kjente ingen grense og med glødende iver utførte hun sitt arbeid som et eksempel på pliktroskap og tjenersinn for alle som kom i berøring med henne. I mange år var hun forstanderinne for det stedlige St. Vincentshospital og hennes skønne sangstemme gjorde henne til et skattet medlem av kirkens sangkor.

Søster Amasia hadde den glede å feire sitt 50 års jubileum ifjor, og var gjenstand for stor oppmerksomhet, almindelig avholdt og aktet som hun var.

Hun blev begravet under megen deltagelse 30. desember. — R. I. P.

Blomsten av Adams Ætt.

I «Nordisk Ugeblad» anmelder forfatterinnen Karen Plovgaard Sigrid Undsets nye bok som følger:

Det er de hellige Mænd og Kvinder, som fulgte tæt i Kristi Spor, der i Sigrid Undset's Bøg «Norske Helgener» (301 S., 8.25 Kr.) betegnes saaledes (Indledningen S. 84), og det gøres gældende, at selv om det var saa som saa med de norrøne Folks Kristi Efterfølgelse, hvad det praktiske Liv angik, saa havde man i Norden ret nemt ved at anerkende de Personligheder, for hvem denne Opgave lykkedes. Der var nemlig meget stort og meget væsentligt, som man heroppe i Vikingernes gamle Land begreb: at det var efterstræbelsesværdigt, omend ikke altid ligetil og let at gaa i vor Herres Spor. «— Det, som Folket her først forstod, var da, at Kristus var Gud og havde skabt Himmel og Jord og alle Ting, og at han var steget ned til sin Skabning for at

frelse alle Mennesker, som vil frelses, fra Djævelens Magt og den evige Død. — Men en slig Herre, som elsker sit Folk, saa han ofrer Livet for det, som den gode og trofaste Hyrde gør det, naar han sætter Livet ind for at bjerge sin Hjord for vilde Dyr, han har ikke bare Krav paa Lydighed, men han er værd at elske. Dog, at vise sin Høvding Troskab og elske ham, hvis han fortjente det — det var ikke noget nyt. Her sluttede den ny Sædelære sig til en ældgammel og førte den videre —).

I Indledningsafsnittet «Trosskifte i Norge» drager Sigrund Undset denne Konklusion. Men hun paapeger gennem 85 Siders gedigen Behandling af norron Aandshistorie tillige, at den Overlevering, vi har af den nordiske Mytologi, er stærkt præget af, at denne først er nedskreven (Edda-kvadene) længe efter, at de nordiske folk har taget ved Kristendommen, og at Fortællingerne derfor baade vrimler af Billeder, hentet fra Vikingers Oplevelser i det sydlige, kristne Udland og — maaske Fortælleren ubevidst — er formet i kristen Aand. «— Island havde været kristent i flere Generationer, da Sagaerne og Eddakvadene blev nedskrevet, og Centrene for den Art Uddannelse, som fik Islændinger til at optegne deres Minder fra den gamle Tid, var Skolerne ved Øens Biskopkirker og de første Benediktinerklostre —».

Interessant er i denne Forbindelse en Henvisning til Beskrivelsen af Valhal (S. U. paapeger sig her Professor Magnus Olsen): «— Ideen til Odinshallen med de mange Hundrede Døre, hver saa vid, at Hundreder af Einherier kan marchere ud og ind ad dem, må norrone Mænd have faaet fra Bygninger, de har set sydpaa i Romerriget — helst er det det romerske Amfiteater, de har haft i Tankerne. I den hjemlige germanske Bygningsstykke var der absolut intet, som kunde give dem Ideen til en Gudebolig i den Stil: Fælles for alle germanske Bygninger, fra Trællens Skur til Kongehallen, er, at Huset i Forsvarsejemed har færrest mulige Aabninger. Ikke flere Indgange end højest nødvendigt, og disse saa lave og trange som muligt, med høj Dørtærskel, saa at de fremmede, som vil ind i Huset, maa komme ind een for een og i foroverbøjet Stilling. Thi da har Folkene indenfor Overtaget, om de kommende skulde være mistænkelige Personer eller kendte Uvenner —».

Man ser, at her gøres opmærksom paa et Forhold, som faa hidtil — og vore danske Guldalderdigtere slet ikke — var klar over.

På den brede Indlednings sikre Fundament bygger Sigrund Undset sine dejlige Helgenskildringer op. Der er Sancta «Sunniva og Seljemændene» med sin Skildring af den unge Dronningkvinde, som forlader sin omstridte Ø og fra Irland drager ud på sit Skib, der strander på Selja ved den norske Kyst. Til selve Sagnets skønne Skildring føjer Digterinden en Perle af et Naturbillede: «— en Regnbyge drev foran Huleaabningen som et Slør af glitrende Draaber, og gennem Draabefaldet skinnede Solen ind imellem Stenene, saa Mosset paa den gamle Alterplads glitrende irgrønt, og det tykke Lag af gammelt Faareuld paa Stengulvet syntes mørkebrunt og fløjsagtigt. Gennem Regnens Sus og Brændingens Døn ved Fjeldets Fod rislede Sunnivas Kilde med mangfoldige smaa og klingre Toner, og nogle Faar, som ikke turde ty op i Hulen, fordi der var Folk deroppe, brægede bedrevet og søgte sammen i Ruinerne af Sunnivas Kirke udenfor. Et Lam hoppede op paa Platformen ved Bagvæggen, hvor Skrinet en Gang har staaet. Det lagde sig ned, hvidt og fint, og saa ud, som om det vidste, at det tog sig symbolsk ud».

Men Tyngdepunktet og Midtpunktet i Helgenernes Saga er dog Olav Konges. Helgenkongen, hvis «Saga gaar gennem Norges Vaar, sødt som Fuglesang i Lunde» (Welhaven), giver Sigrund Undset med stærke, særegne Træk et levende Billede af. Ikke en Idealskikkelse fra Vuggen til Graven, men en Kæmpe, der er Barn af sin Tid. Det store ved ham er, at han har gjort Kristi Sag til sin, og for denne Sag sætter han Livet ind. En typisk Undset-Vurdering af Olavs-Værket findes på Bogens Side 108: «— Det var altsaa endda en farlig Politik at gøre Kristendommens Sag i Norge til sin Sag. Men Jarlerne maa ogsaa have faaet Erfaring for, at i Længden svækkede de deres Sag ved lempelig Politik. — For Olav Haraldsson maatte det staa saaledes, at skulde han fremme Kristi Riges Sag i Norge, maatte han lægge hele Landet under sig, og skulde Norge holdes sammen som et Rige, da maatte det være som et kristent Rige. — Det er nok saadan, at Olav i Udlandet maa have set, at Kirken stod for Orden og Enhed, for Folkenes Samling i Riger under ansvarlige Herskere. Men man maa ikke glemme, fordi man ved, hvorledes det senere gik — hvad Kirken kom til at betyde for Højmiddelalderen i kulturskabende Kraft — at Olav Haraldsson i Virkeligheden ikke havde set stort til endelige Triumfer for de Ideer, som han gjorde til eet med sin Sag. Han havde set mere af lignende Forsøg, som brød sammen, han havde selv været med i Kampe, hvor de Kristne laa under, og Guds Venner døde Martyrdøden. Troede han, at det var i Pagt med Kristi Kirke, at han skulde kæmpe for sit Kongedømme, saa kunde det bare være, fordi han havde Troen og vidste, at en kristen Mands Sejr ikke er afhængig af, om han vinder eller taber i Slag her på Jorden. — Her var der et Bindeled mellem Vikingetidens Tænkemaade og det kristne Livssyn. For Vikingetidens Mennesker betød det ikke alt i Verden, om en Mand vandt Sejr eller gik under, hvis han vandt Ry, som overlevede ham —».

Saa stærkt er Olavs Saga tegnet i Sigrund Undsets Bog, og dette er kun en enkelt Linie i hans Billede.

Saa følger vi hende videre fra Skikkelse til Skikkelse i det Galleri, hun aabner for oss: Sankt Hallvard, Sankt Magnus Orknøjarl, Sankt Thorfinn, Biskop af Hamar og Pater Karl Schilling, Barnabitt.

Sidstnævnte, som hører vor egen Tid til, er endnu ikke helgenkaaret, men denne elskelige Nordmand, hvis Gerning faldt i det fremmede, og som talte de af cand. mag. Niels Hansen i «Nord. Ugebl.» skildrede Konvertiter: Krogh-Tønning og S. A. Sørensen blandt sine Venner, nyder saa stort et Hellighedsry, at der er ivrige Kræfter i Bevægelse for hans Beatifikation, en Sag der ikke kan være uden Interesse for os Danske, som for Tiden arbejder og beder for vor egen Niels Steensens Kanonisation.

Det vilde være fristende at bringe mange flere Uddrag af Bogen «Norske Helgener»; men de allerede anførte vil sikkert bringe Læserne til at forstaa, at Sigrund Undset igen har beriget Nordens Litteratur med et vægtigt Værk, der paa een Gang er fængslende som hendes bedste Romaner og tillige er et oplysende Værk af stort Format. At det giver sin Læser en Del Arbejde, at det hist og her kræver, at man skal tænke sig om, er blot en Dyd mere, der forøger vor Beundring for og vor Taknemmelighed til Forfatteren.

K. Pl.

Redaktør: Mgr. Irgens.

K. Grønli's Bøk- & Akcidenstrykkeri.

(Inneh. Alf & Johs, Grønli).